

Bruksela, 28 września 2023 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0337(NLE)

13532/23
ADD 5

ACP 87
WTO 143
COAFR 323
RELEX 1100

WNIOSEK

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	28 września 2023 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2023) 559 final - ZAŁĄCZNIK 5
Dotyczy:	ZAŁĄCZNIK do wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, Umowy o partnerstwie gospodarczym między Republiką Kenii, będącą członkiem Wspólnoty Wschodnioafrykańskiej, z jednej strony, a Unią Europejską, z drugiej strony

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2023) 559 final - ZAŁĄCZNIK 5.

Zał.: COM(2023) 559 final - ZAŁĄCZNIK 5

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 28.9.2023 r.
COM(2023) 559 final

ANNEX 5

ZAŁĄCZNIK

do

wniosku dotyczącego decyzji Rady

**w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, Umowy o partnerstwie
gospodarczym między Republiką Kenii, będącą członkiem Wspólnoty
Wschodnioafrykańskiej, z jednej strony, a Unią Europejską, z drugiej strony**

HANDEL I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

ARTYKUŁ 1

Kontekst i cele

1. Strony przywołują Agendę 21 i Deklarację z Rio w sprawie środowiska i rozwoju, przyjęte na Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) w sprawie środowiska naturalnego i rozwoju, która odbyła się w Rio de Janeiro w dniach 3–14 czerwca 1992 r., plan realizacji przyjęty podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu w 2002 r., Deklarację MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji przyjętą przez Międzynarodową Konferencję Pracy podczas jej 97. sesji, która odbyła się w Genewie w dniu 10 czerwca 2008 r. (deklaracja MOP dotycząca sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji), dokument końcowy Konferencji ONZ z 2012 r. w sprawie Zrównoważonego Rozwoju zatytułowany „Przyszłość, jakiej chcemy”, zatwierdzony rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 66/288 przyjętą w dniu 27 lipca 2012 r., rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 70/1 przyjętą w dniu 25 września 2015 r., zawierającą dokument końcowy zatytułowany „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” i 17 celów zrównoważonego rozwoju (Agenda 2030) oraz deklarację na rzecz przyszłości pracy z okazji stulecia MOP, przyjętą przez Międzynarodową Konferencję Pracy na jej 108. sesji, która odbyła się w Genewie w dniu 21 czerwca 2019 r.

2. Strony uznają, że zrównoważony rozwój obejmuje rozwój gospodarczy, rozwój społeczny i ochronę środowiska, przy czym wszystkie trzy są wzajemnie zależne i wzajemnie się wzmacniają; Strony potwierdzają ponadto swoje zobowiązanie do propagowania rozwoju handlu międzynarodowego i inwestycji w sposób przyczyniający się do osiągnięcia celu zrównoważonego rozwoju.

3. Strony uznają pilną potrzebę reagowania na zmianę klimatu, przedstawioną w specjalnym sprawozdaniu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu zatytułowanym „Globalne ocieplenie o 1,5 °C”, jako wkład w realizację gospodarczych, społecznych i środowiskowych celów zrównoważonego rozwoju.

4. W związku z powyższym celem niniejszego załącznika jest większe uwzględnienie zrównoważonego rozwoju, w szczególności jego wymiaru dotyczącego pracy¹ i środowiska, w stosunkach handlowych i inwestycyjnych Stron, w tym w drodze wzmocnienia dialogu i współpracy.

ARTYKUŁ 2

Prawo do regulacji oraz poziomy ochrony

1. Strony uznają prawo każdej ze Stron do określania swoich polityk i priorytetów zrównoważonego rozwoju, do ustanawiania wewnętrznych poziomów ochrony środowiska i ochrony pracy, jakie uzna ona za stosowne, oraz do przyjmowania lub zmieniania swoich odpowiednich przepisów prawa i polityk. Takie poziomy, przepisy prawa i polityki muszą być zgodne z zobowiązaniem każdej ze Stron do przestrzegania norm i umów uznanych na poziomie międzynarodowym, o których mowa w niniejszym załączniku.

2. Każda ze Stron dokłada starań w celu zapewnienia, aby jej odpowiednie przepisy prawa i polityki przewidywały i wspierały wysokie poziomy ochrony środowiska i pracy, a także dąży do ulepszenia tych poziomów, przepisów prawa i polityk.

¹ Do celów niniejszego załącznika termin „praca” oznacza cele strategiczne MOP objęte programem godnej pracy, który wyrażono w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji.

3. Strona nie może osłabiać ani obniżać poziomów ochrony przewidzianych w jej prawie ochrony środowiska lub prawie pracy w celu wspierania handlu lub inwestycji.
4. Strona nie może odstępować od stosowania swojego prawa ochrony środowiska lub prawa pracy ani stosować innych odstępstw od nich, ani proponować niestosowania tych praw lub stosowania innych odstępstw od nich w celu wspierania handlu lub inwestycji.
5. Strona nie może poprzez ciągle lub powtarzające się działanie lub zaniechanie uchylać się od skutecznego egzekwowania swojego prawa ochrony środowiska lub prawa pracy w celu wspierania handlu lub inwestycji.
6. Strony uznają wzajemnie swoje polityki i priorytety w zakresie rozwoju w odniesieniu do swoich aspiracji handlowych i inwestycyjnych zgodnie z postanowieniami Porozumienia WTO dotyczącymi szczególnego i zróżnicowanego traktowania oraz zgodnie z zobowiązaniami każdej ze Stron w zakresie norm i umów uznanych na poziomie międzynarodowym, o których mowa w niniejszym załączniku.

ARTYKUŁ 3

Wielostronne normy i porozumienia dotyczące pracy

1. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do promowania rozwoju handlu międzynarodowego w sposób sprzyjający godnej pracy dla wszystkich, zgodnie z deklaracją MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji.

2. Zgodnie z Konstytucją Międzynarodowej Organizacji Pracy, przyjętą jako część XIII traktatu wersalskiego, podpisanego w dniu 28 czerwca 1919 r., oraz Deklaracją MOP dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy, przyjętą przez Międzynarodową Konferencję Pracy na jej 86. sesji w Genewie w dniu 18 czerwca 1998 r. i zmienioną na 110. sesji w 2022 r., oraz działań następczych wobec tej deklaracji (ang. follow-up) (Deklaracja MOP dotycząca podstawowych zasad i praw w pracy) każda ze Stron przestrzega zasad dotyczących praw podstawowych w pracy określonych w podstawowych konwencjach MOP oraz propaguje i realizuje te zasady, a mianowicie:

- a) wolność zrzeszania się i skuteczne uznawanie prawa do rokowań zbiorowych;
- b) likwidację wszelkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej¹;
- c) skuteczne zniesienie pracy dzieci;
- d) likwidację dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu; oraz
- e) bezpieczne i zdrowe środowisko pracy.

3. Każda ze Stron podejmuje stałe i nieustające wysiłki na rzecz ratyfikowania podstawowych konwencji MOP, jeżeli jeszcze tego nie uczyniła.

4. Strony okresowo wymieniają informacje na temat swojej sytuacji i postępów w zakresie ratyfikacji konwencji lub protokołów MOP, które zostały sklasyfikowane przez MOP jako aktualne.

¹ W tym kontekście Strony podkreślają znaczenie ratyfikacji protokołu z 2014 r. do Konwencji dotyczącej pracy przymusowej, przyjętego przez Konferencję Generalną Międzynarodowej Organizacji Pracy na 103. sesji Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w dniu 11 czerwca 2014 r.

5. Każda ze Stron skutecznie wykonuje odpowiednie konwencje MOP ratyfikowane przez państwo partnerskie EAC i państwa członkowskie Unii Europejskiej.
6. Przywołując Deklarację MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji, Strony zwracają uwagę na fakt, że naruszenie fundamentalnych zasad i praw w pracy nie może być traktowane ani wykorzystywane w jakikolwiek inny sposób jako uprawniona przewaga komparatywna, a normy pracy nie powinny być wykorzystywane do protekcjonistycznych celów handlowych.
7. Każda ze Stron propaguje, za pośrednictwem swoich przepisów prawa i praktyk, program godnej pracy MOP określony w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji, w szczególności w odniesieniu do:
- a) godziwych warunków pracy dla wszystkich, między innymi w odniesieniu do płacy i wynagrodzenia, godzin pracy, poprawy zabezpieczenia społecznego, innych warunków pracy i ochrony socjalnej;
 - b) dialogu społecznego w kwestiach dotyczących pracy między pracownikami a pracodawcami oraz ich odpowiednimi organizacjami, a także z odpowiednimi organami rządowymi.
8. Zgodnie ze swoimi zobowiązaniami w ramach MOP każda ze Stron:
- a) przyjmuje i wdraża środki i polityki dotyczące warunków zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym odszkodowań w przypadku urazów lub chorób zawodowych;
 - b) utrzymuje skuteczny system inspekcji pracy.

9. Strony wspólnie pracują na rzecz zacieśnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityk i środków w zakresie pracy, w stosownych przypadkach na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w tym w ramach MOP. Współpraca taka może obejmować między innymi:

- a) wykonanie podstawowych, priorytetowych i innych aktualnych konwencji MOP;
- b) godną pracę, w tym wzajemne powiązania między handlem a pełnym i produktywnym zatrudnieniem, dostosowanie rynku pracy, podstawowe normy pracy, godną pracę w globalnych łańcuchach dostaw, ochronę socjalną i włączenie społeczne, dialog społeczny i równość płci;
- c) wpływ prawa i norm pracy na handel i inwestycje oraz wpływ prawa handlowego i inwestycyjnego na pracę.

10. Określając obszary współpracy i prowadząc wspólne działania, Strony należycie uwzględniają opinie przedstawicieli pracowników, pracodawców i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

ARTYKUŁ 4

Handel i równość płci

1. Strony uznają, że polityka handlowa sprzyjająca włączeniu społecznemu przyczynia się do postępów w zakresie upodmiotowienia ekonomicznego kobiet i równości płci, zgodnie z zadaniem 5 w ramach celów zrównoważonego rozwoju przewidzianych w Agendzie 2030 oraz zgodnie z celami wspólnej deklaracji w sprawie handlu i upodmiotowienia ekonomicznego kobiet przyjętej przy okazji konferencji ministerialnej WTO w Buenos Aires w grudniu 2017 r. Strony uznają ważny wkład, jaki kobiety wnoszą we wzrost gospodarczy poprzez udział w działalności gospodarczej, w tym w handlu międzynarodowym. Strony zobowiązują się do wykonywania postanowień niniejszej Umowy w sposób promujący i wzmacniający równość płci.
2. Strony dążą do wzmocnienia swoich stosunków handlowych i współpracy handlowej w sposób, który skutecznie zapewnia kobietom i mężczyznom równe szanse i równe traktowanie w korzystaniu z postanowień niniejszej Umowy, w tym w kwestiach dotyczących zatrudnienia i wykonywania zawodu, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi.
3. Każda ze Stron skutecznie wykonuje swoje obowiązki wynikające z umów międzynarodowych dotyczących równości płci i praw kobiet, których jest stroną, w tym Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 18 grudnia 1979 r., zwracając uwagę w szczególności na jej postanowienia dotyczące likwidacji dyskryminacji kobiet w życiu gospodarczym i w dziedzinie zatrudnienia. W związku z tym Strony potwierdzają swoje odpowiednie zobowiązania na podstawie art. 3 niniejszego załącznika, w tym zobowiązania dotyczące skutecznego wprowadzania w życie konwencji MOP dotyczących równości płci oraz likwidacji dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu.

4. Każda ze Stron dokłada starań na rzecz zapewnienia, aby jej odpowiednie przepisy prawa i polityki gwarantowały oraz wspierały równość praw, traktowania i szans mężczyzn i kobiet. Każda ze Stron podejmuje starania na rzecz poprawy takich przepisów prawa i polityk, bez uszczerbku dla prawa każdej ze Stron do ustanowienia własnego zakresu i poziomów ochrony równych szans dla kobiet i mężczyzn. Takie przepisy prawa i polityki muszą być zgodne z zobowiązaniami każdej ze Stron do przestrzegania norm i umów uznanych na poziomie międzynarodowym, o których mowa w niniejszym artykule.

5. Strony potwierdzają swoje zobowiązania na podstawie art. 2 niniejszego załącznika w odniesieniu do swoich odpowiednich przepisów prawa mających na celu zapewnienie równości płci lub równych szans dla kobiet i mężczyzn.

6. Strony w ramach stosunków dwustronnych lub, w stosownych przypadkach, na innych odpowiednich forach, działają wspólnie na rzecz zacieśnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityki i środków dotyczących równości płci, w tym w ramach działań mających zwiększyć zdolności i poprawić warunki dla kobiet, w tym pracownic, kobiet biznesu i przedsiębiorczyń, do uzyskania dostępu do możliwości stworzonych przez niniejszą Umowę i korzystania z nich. Współpraca taka może obejmować między innymi wymianę informacji i najlepszych praktyk związanych ze zbieraniem danych segregowanych według kryterium płci i analizą polityki handlowej pod kątem płci.

7. Strony zgadzają się co do znaczenia monitorowania i oceny, zgodnie z ich procedurami wewnętrznymi, wpływu wykonania niniejszej Umowy na równość płci i równe szanse dla kobiet w odniesieniu do handlu.

ARTYKUŁ 5

Wielostronne zarządzanie środowiskiem i porozumienia w tej dziedzinie

1. Strony uznają znaczenie międzynarodowego ładu środowiskowego, w szczególności rolę Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska (zwanego dalej „Zgromadzeniem ONZ ds. Ochrony Środowiska”) Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (zwanego dalej „UNEP”), a także wielostronnych umów środowiskowych (zwanych dalej „wielostronnymi umowami środowiskowymi”) jako odpowiedzi społeczności międzynarodowej na światowe lub regionalne wyzwania środowiskowe oraz podkreślają potrzebę wzmacniania wzajemnego wspierania się polityk, przepisów prawa i środków w dziedzinie handlu i ochrony środowiska.
2. W świetle ust. 1 każda ze Stron skutecznie wykonuje wielostronne umowy środowiskowe, protokoły i zmiany do nich, które ratyfikowała.
3. Strony okresowo wymieniają informacje na temat postępów w ratyfikacji wielostronnych umów środowiskowych, w tym protokołów i zmian do nich.
4. Strony potwierdzają prawo każdej ze Stron do przyjmowania lub utrzymywania środków służących dalszej realizacji celów wielostronnych umów środowiskowych, których jest stroną. Strony przypominają, że środki przyjęte lub egzekwowane w celu wykonania takich wielostronnych umów środowiskowych mogą być uzasadnione na podstawie części VIII niniejszej Umowy.
5. Strony wspólnie pracują na rzecz wzmocnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityki i środków ochrony środowiska, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku, w tym w ramach Forum Politycznego Wysokiego Szczebla ONZ ds. Zrównoważonego Rozwoju, UNEP, Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska, wielostronnych umów środowiskowych oraz WTO. Współpraca taka może obejmować między innymi:

- a) polityki i środki służące propagowaniu wzajemnego wspierania się handlu i ochrony środowiska, w tym:
- dzielenie się informacjami na temat polityk i praktyk oraz promowanie inicjatyw zachęcających do przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
 - promowanie inicjatyw na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji, zielonego wzrostu i ograniczania zanieczyszczenia;
 - wymianę informacji na temat polityk i praktyk – oraz propagowanie wspólnych stanowisk – w ramach wielostronnych umów środowiskowych;
- b) inicjatywy na rzecz zachęcania do handlu towarami i usługami związanymi z ochroną środowiska oraz inwestycji w takie towary i usługi, w tym poprzez usuwanie związanych z nimi barier taryfowych i pozataryfowych;
- c) wpływ prawa ochrony środowiska i norm w tym zakresie na handel i inwestycje; lub wpływ prawa handlowego i inwestycyjnego na środowisko;
- d) inne handlowe aspekty wielostronnych umów środowiskowych, w tym protokoły i zmiany do nich oraz ich wykonanie.
6. Strony należycie uwzględnią, w stosownych przypadkach, opinie lub wkład właściwej ludności i zainteresowanych stron przy określaniu i realizacji działań w zakresie współpracy, oraz mogą w stosownych przypadkach dalej angażować takie zainteresowane strony w te działania.

ARTYKUŁ 6

Handel i zmiana klimatu

1. Strony uznają znaczenie podjęcia pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianie klimatu i jej skutkom, a także rolę handlu w dążeniu do tego celu zgodnie z Ramową konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzoną w Nowym Jorku w dniu 9 maja 1992 r. (zwaną dalej „UNFCCC”), porozumieniem paryskim w ramach UNFCCC, zawartym w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. (zwanym dalej „porozumieniem paryskim”) oraz innymi wielostronnymi umowami środowiskowymi i instrumentami wielostronnymi w dziedzinie zmiany klimatu.
2. W świetle ust. 1 każda ze Stron skutecznie wykonuje UNFCCC i porozumienie paryskie.
3. Zobowiązanie do skutecznego wykonania porozumienia paryskiego zawarte w ust. 2 obejmuje obowiązek powstrzymywania się od jakiegokolwiek działania lub zaniechania, które w istotny sposób podważa przedmiot i cel porozumienia paryskiego.
4. Strona może przedsięwziąć właściwe środki odnoszące się do niniejszej Umowy w przypadku naruszenia obowiązku określonego w ust. 3. Właściwe środki wprowadzane są zgodnie z procedurą określoną w art. 96 umowy z Kotonu lub w odpowiednich postanowieniach umowy ją zastępującej, jak przewidziano w art. 136 ust. 3 niniejszej Umowy.

5. W świetle ust. 1 każda ze Stron:

- a) propaguje wzajemne wspieranie się polityk i środków w zakresie handlu i klimatu, przyczyniając się w ten sposób do przechodzenia na *gospodarkę o niskich poziomach emisji gazów cieplarnianych*, na gospodarkę zasobooszczędną i o obiegu zamkniętym oraz do rozwoju odpornego na zmianę klimatu;
- b) ułatwia usuwanie przeszkód w handlu towarami i usługami o szczególnym znaczeniu dla łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, takimi jak produkty i usługi związane z energią ze źródeł odnawialnych oraz produkty i usługi energooszczędne.

6. Strony wspólnie dążą do zacieśnienia swojej współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityki i środków w zakresie zmiany klimatu, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku, w tym w ramach UNFCCC, porozumienia paryskiego, Protokołu montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, sporządzonego w Montrealu w dniu 16 września 1987 r. (zwanego dalej „protokołem montrealskim”) oraz WTO i Międzynarodowej Organizacji Morskiej (zwanej dalej „IMO”). Współpraca taka może obejmować między innymi:

- a) dialog merytoryczny i współpracę w zakresie wykonywania porozumienia paryskiego, w tym w odniesieniu do środków na rzecz wspierania odporności na zmianę klimatu, energii ze źródeł odnawialnych, technologii niskoemisyjnych, efektywności energetycznej, przygotowania i przyjęcia działań w zakresie ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych, w tym systemów handlu uprawnieniami do emisji, zrównoważonego transportu, rozwoju trwałej i odpornej na zmianę klimatu infrastruktury oraz monitorowania emisji;
- b) wspieranie opracowywania i przyjmowania przez IMO ambitnych i skutecznych środków na rzecz zmniejszania emisji gazów cieplarnianych, które mają zostać wdrożone przez statki uczestniczące w handlu międzynarodowym;

- c) wspieranie ambitnego wycofywania substancji zubożających warstwę ozonową oraz wycofywania wodorofluorowęglowodorów (HFC) na podstawie protokołu montrealskiego poprzez środki kontroli ich produkcji, zużycia i handlu nimi, wprowadzenie przyjaznych dla środowiska rozwiązań stanowiących alternatywę dla substancji zubożających warstwę ozonową i HFC; aktualizacja norm bezpieczeństwa i innych odpowiednich norm, a także zwalczanie nielegalnego handlu substancjami regulowanymi protokołem montrealским.

ARTYKUŁ 7

Handel i różnorodność biologiczna

1. Strony uznają znaczenie zachowania i zrównoważonego wykorzystywania różnorodności biologicznej oraz rolę handlu w realizacji tych celów, zgodnie z odpowiednimi wielostronnymi umowami środowiskowymi, których są stronami, w tym z Konwencją o różnorodności biologicznej, sporządzoną w Rio de Janeiro w dniu 5 czerwca 1992 r. (zwaną dalej „CBD”) i protokołami do niej, Konwencją o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzoną w Waszyngtonie w dniu 3 marca 1973 r. (zwaną dalej „CITES”) oraz z decyzjami przyjętymi na ich podstawie.
2. W świetle ust. 1 każda ze Stron:
 - a) wdraża skuteczne środki zwalczania nielegalnego handlu dziką fauną i florą, w stosownych przypadkach również w odniesieniu do państw trzecich;

- b) propaguje długoterminową ochronę i zrównoważone użytkowanie gatunków wymienionych w CITES oraz włączenie gatunków zwierząt i roślin do załączników do CITES, w przypadku gdy stan zachowania tych gatunków uznaje się za zagrożony ze względu na handel międzynarodowy, oraz przeprowadza okresowe przeglądy, które mogą skutkować zaleceniem zmiany załączników do CITES mającej na celu zapewnienie, aby właściwie odzwierciedlały one potrzebę zachowania gatunków zagrożonych przez handel międzynarodowy;
- c) propaguje handel produktami pochodzącymi ze zrównoważonego użytkowania zasobów biologicznych, aby przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej;
- d) propaguje sprawiedliwy i równy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych i tradycyjnej wiedzy związanej z zasobami genetycznymi, zgodnie z protokołem z Nagoi do CBD, sporządzonym w Nagoi w dniu 29 października 2010 r. (zwanym dalej „protokołem z Nagoi”);
- e) wprowadza środki na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, gdy jest ona przedmiotem presji związanej z handlem i inwestycjami, w szczególności w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób odzwierzęcych i inwazyjnych gatunków obcych.

3. Strony wspólnie pracują na rzecz zacieśnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityki i środków dotyczących różnorodności biologicznej, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku, w tym w ramach CBD i CITES. Współpraca taka może obejmować między innymi:

- a) inicjatywy i dobre praktyki dotyczące handlu produktami i usługami pochodzącymi ze zrównoważonego użytkowania zasobów biologicznych mające na celu ochronę różnorodności biologicznej;

- b) odpowiedzialny handel oraz ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej, w tym opracowywanie i stosowanie metod rozliczania kapitału naturalnego i ekosystemu, wycenę ekosystemów i usług ekosystemowych oraz powiązane instrumenty gospodarcze, a także włączenie różnorodności biologicznej w główny nurt handlu i procesów handlowych;
- c) zwalczanie nielegalnego handlu dziką fauną i florą, w tym poprzez inicjatywy dotyczące zmniejszania popytu na nielegalne produkty z dzikiej fauny i flory oraz inicjatywy służące poprawie wymiany informacji i współpracy, egzekwowania prawa, dobrowolnego transferu technologii, programów wymiany i budowania zdolności;
- d) dostęp do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwego i równego podziału korzyści wynikających z ich wykorzystania zgodnie z protokołem z Nagoi.

ARTYKUŁ 8

Handel i lasy

1. Strony uznają znaczenie ochrony lasów i zrównoważonej gospodarki leśnej dla zapewnienia funkcji środowiskowych oraz możliwości gospodarczych i społecznych dla obecnych i przyszłych pokoleń, a także rolę handlu w realizacji tego celu.
2. W świetle ust. 1 każda ze Stron:
 - a) wdraża środki zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z tym handlu, w stosownych przypadkach również w odniesieniu do państw trzecich, oraz propaguje handel legalnie pozyskanymi produktami leśnymi;

- b) propaguje ochronę lasów i zrównoważoną gospodarkę leśną oraz handel drewnem i produktami z drewna pozyskanymi zgodnie z prawem kraju pozyskania oraz z lasów zarządzanych w sposób zrównoważony, a także ich zrównoważoną konsumpcję;
- c) wymienia się z drugą Stroną informacjami na temat związanych z handlem inicjatyw w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrony lasów, zarządzania lasami, inicjatyw opracowanych w celu zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna oraz innych odpowiednich polityk będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz współpracuje na rzecz maksymalizacji wpływu i wzajemnego wspierania się polityk Stron będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

3. Uznając fakt, że wylesianie stanowi główną przyczynę globalnego ocieplenia i utraty różnorodności biologicznej, Strony wymieniają informacje i doświadczenia w zakresie sposobów zachęcania do konsumpcji produktów pochodzących z łańcuchów dostaw niepowodujących wylesiania oraz handlu takimi produktami, aby ograniczyć do minimum ryzyko wprowadzenia do obrotu towarów związanych z wylesianiem lub degradacją lasów.

4. Strony wspólnie pracują na rzecz zacieśnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów zrównoważonej gospodarki leśnej, poprawy ochrony lasów, ograniczania do minimum wszelkich form wylesiania i degradacji lasów, poprawy identyfikowalności i łańcucha kontroli produktów leśnych, promowania inicjatyw mających na celu poprawę wymiany informacji, zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna oraz wzmacniania roli lasów w łagodzeniu zmiany klimatu, w walce z utratą różnorodności biologicznej oraz w gospodarce o obiegu zamkniętym i biogospodarce, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku.

ARTYKUŁ 9

Handel i zrównoważone zarządzanie morskimi zasobami biologicznymi i akwakulturą

1. Strony uznają znaczenie ochrony morskich zasobów biologicznych i ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi, a także propagowania odpowiedzialnej i zrównoważonej akwakultury, oraz rolę handlu w realizacji tych celów.
2. Strony uznają, że nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy (zwane dalej „połowami NNN”) podważają zrównoważoną ochronę stad ryb i zarządzanie nimi oraz mają negatywny wpływ na źródła utrzymania społeczności rybackich oraz osób prowadzących handel rybami i produktami rybołówstwa. Potwierdza to potrzebę podjęcia działań w celu zwalczania połowów NNN i położenia im kresu oraz rozwiązania problemów związanych z przełowieniem i niezrównoważonym wykorzystywaniem zasobów rybnych.
3. W świetle ust. 1 i 2 każda ze Stron:
 - a) wdraża długoterminowe środki ochrony i zarządzania oraz zrównoważone użytkowanie żywych zasobów morza, zgodnie z definicją zawartą w Porozumieniu w sprawie wykonania postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawie Morza z dnia 10 grudnia 1982 roku, odnoszących się do ochrony międzystrefowych zasobów rybnych i zasobów rybnych masowo migrujących i zarządzania nimi (zwanym dalej „porozumieniem o zasobach rybnych”), przyjętym w Nowym Jorku w dniu 4 sierpnia 1995 r., oraz w Porozumieniu o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony i zarządzania na pełnym morzu (zwanym dalej „porozumieniem o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony”), przyjętym w Rzymie w dniu 24 listopada 1993 r. w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (zwanej dalej „FAO”), a także w Umowie FAO o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, sporządzonej w Rzymie w dniu 22 listopada 2009 r. (zwanej dalej „PSMA”);

- b) działa zgodnie z zasadami UNCLOS, porozumienia o zasobach rybnych, porozumienia o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony, Kodeksu odpowiedzialnego rybołówstwa FAO, przyjętego rezolucją nr 4/95 z dnia 31 października 1995 r., oraz PSMA, a także uczestniczy, w stosownych przypadkach, w inicjatywie FAO dotyczącej globalnego rejestru statków rybackich, statków do transportu chłodniczego i statków dostawczych;
- c) bierze czynny udział w pracy regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem (zwanym dalej „RFMO”), których jest członkiem, obserwatorem lub współpracującą stroną niebędącą umawiającą się stroną, aby osiągnąć cele, jakimi są dobre zarządzanie rybołówstwem i zrównoważone rybołówstwo, między innymi poprzez propagowanie badań naukowych i przyjmowanie środków ochrony i zarządzania w oparciu o najlepsze dostępne dowody naukowe, wzmacnianie mechanizmów egzekwowania zgodności, prowadzenie okresowych przeglądów wyników, a także przyjęcie skutecznych środków kontroli, monitorowania i egzekwowania zarządzania RFMO oraz, w stosownych przypadkach, przyjęcie i wdrożenie systemów dokumentowania połowów lub systemów certyfikacji oraz środków stosowanych przez państwo portu;
- d) wdraża skuteczne środki zwalczania połowów NNN, w tym środki mające na celu wyłączenie produktów pochodzących z połowów NNN z przepływów handlowych, oraz współpracuje w zakresie ułatwiania wymiany informacji w celu zapewnienia identyfikowalności;
- e) wspiera rozwój zrównoważonej i odpowiedzialnej akwakultury, uwzględniając jego aspekty gospodarcze, społeczne i środowiskowe, w tym w odniesieniu do wdrażania celów i zasad zawartych w Kodeksie odpowiedzialnego rybołówstwa FAO;

- f) propaguje długoterminową ochronę i zrównoważone użytkowanie gatunków wymienionych w CITES oraz włączenie gatunków zwierząt i roślin wodnych do załączników do CITES, w przypadku gdy stan zachowania tych gatunków uznaje się za zagrożony ze względu na handel międzynarodowy;
- g) przestrzega Konwencji o wędrownych gatunkach dzikich zwierząt sporządzonej w Bonn w dniu 23 czerwca 1979 r. (zwanej dalej „konwencją bońską”) oraz instrumentów przyjętych na mocy tej konwencji w celu zapewnienia zrównoważonej ochrony gatunków wędrownych, zarządzania przyłowami i danych dotyczących wyładunków.

4. Strony wspólnie pracują na rzecz zacieśnienia współpracy w dziedzinie handlowych aspektów polityk i środków w zakresie rybołówstwa i akwakultury, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku, w tym w ramach WTO, RFMO, FAO oraz innych instrumentów wielostronnych w tej dziedzinie, w celu propagowania praktyk zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury oraz handlu produktami rybnymi i żywnością pochodzenia morskiego pochodzącymi z połowów i akwakultury zarządzanych w sposób zrównoważony. Strony ściśle współpracują ze sobą i przyspieszają starania w celu zrealizowania zadania 14 w ramach celów zrównoważonego rozwoju ONZ (życie pod wodą), które polega na ochronie oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywaniu ich w sposób zrównoważony, w tym poprzez zapobieganie zanieczyszczeniu morza wszelkiego rodzaju i znaczne zmniejszenie tego zanieczyszczenia, w szczególności z działalności lądowej, w tym zanieczyszczenia odpadami morskimi i związkami biogennymi, oraz poprzez włączanie kwestii ochrony ekosystemów morskich do głównego nurtu polityk zrównoważonej niebieskiej gospodarki.

ARTYKUŁ 10

Handel i inwestycje wspierające zrównoważony rozwój

1. Strony uznają, że handel towarami i usługami związanymi z ochroną środowiska lub przyczyniającymi się do poprawy warunków socjalnych, oraz inwestycje w takie towary i usługi, a także wspieranie wykorzystywania systemów zrównoważonego rozwoju lub innych dobrowolnych inicjatyw może w znaczący sposób przyczynić się do zrównoważonego rozwoju.
2. Mając to na uwadze, Strony zniosły cła na towary związane z ochroną środowiska pochodzące z terytorium drugiej Strony zgodnie z art. 10 i 11 niniejszej Umowy.
3. Ponadto Strony zobowiązały się do zakończenia negocjacji dotyczących usług środowiskowych i działalności produkcyjnej zgodnie z art. 3 niniejszej Umowy.
4. W świetle ust. 1 każda ze Stron propaguje i ułatwia handel i inwestycje w zakresie:
 - a) towarów i usług środowiskowych;
 - b) towarów, które przyczyniają się do poprawy warunków socjalnych; oraz
 - c) towarów objętych przejrzystymi, opartymi na faktach i niewprowadzającymi w błąd systemami zapewniania zgodności ze zrównoważonym rozwojem, takimi jak sprawiedliwy i etyczny handel oraz oznakowania ekologiczne.

5. Propagowanie i ułatwianie handlu i inwestycji, o którym mowa w ust. 4, może obejmować:

- a) działania mające na celu podnoszenie świadomości oraz kampanie informacyjne i publiczne kampanie edukacyjne;
- b) przyjmowanie ram polityki sprzyjających wdrażaniu najlepszych dostępnych technologii;
- c) zachęcanie do stosowania przejrzystych, opartych na faktach i niewprowadzających w błąd systemów zrównoważonego rozwoju, szczególnie w odniesieniu do MŚP;
- d) usuwanie związanych z nimi barier pozataryfowych; oraz
- e) odniesienie do odpowiednich norm międzynarodowych, takich jak konwencje i wytyczne MOP lub wielostronne umowy środowiskowe, okresowo aktualizowane przez właściwe organy.

6. Strony wspólnie pracują na rzecz wzmocnienia swojej współpracy w dziedzinie handlowych aspektów kwestii objętych niniejszym artykułem, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych i wielostronnych, w zależności od przypadku, między innymi poprzez wymianę informacji, najlepszych praktyk i inicjatyw informacyjnych.

ARTYKUŁ 11

Handel oraz odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i zarządzanie łańcuchem dostaw

1. Strony uznają znaczenie odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej i praktyk w zakresie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w tym odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw, oraz rolę handlu w realizacji tego celu.
2. W świetle ust. 1 każda ze Stron:
 - a) propaguje odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw, w tym odpowiedzialne zarządzanie łańcuchem dostaw, poprzez zapewnianie wspierających ram polityki, zachęcających przedsiębiorstwa do stosowania odpowiednich praktyk;
 - b) wspiera przestrzeganie, wdrażanie i rozpowszechnianie oraz prowadzenie działań następczych wobec odpowiednich instrumentów międzynarodowych, takich jak Wytyczne Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw międzynarodowych, Trójstronna deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw międzynarodowych i polityki społecznej przyjęta przez MOP w Genewie w listopadzie 1977 r. (zwana dalej „Trójstronną deklaracją zasad dotyczących przedsiębiorstw międzynarodowych i polityki społecznej MOP”), inicjatywa ONZ Global Compact oraz Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka zatwierdzone przez Radę Praw Człowieka w rezolucji 17/4 z dnia 16 czerwca 2011 r.

3. Strony uznają użyteczność międzynarodowych wytycznych sektorowych w obszarze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz propagują współpracę w tym zakresie. W odniesieniu do uznanych na poziomie międzynarodowym Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności dla odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka oraz dodatków do tych wytycznych Strony wdrażają również środki propagujące stosowanie się do takich wytycznych. Jako członkowie Komitetu ds. Światowego Bezpieczeństwa Żywnościowego FAO Strony propagują również podnoszenie świadomości w zakresie zasad odpowiedzialnego inwestowania w rolnictwo i systemy żywnościowe oraz dobrowolnych wytycznych w sprawie odpowiedzialnego zarządzania tytułami prawnymi do gruntów, łowisk i lasów w kontekście krajowego bezpieczeństwa żywnościowego.

4. Strony wspólnie pracują na rzecz wzmocnienia swojej współpracy w dziedzinie handlowych aspektów kwestii objętych niniejszym artykułem, na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych, w zależności od przypadku, między innymi poprzez wymianę informacji, najlepszych praktyk i inicjatyw informacyjnych.

ARTYKUŁ 12

Informacje naukowe i techniczne

1. Przy ustanawianiu lub wdrażaniu środków służących ochronie środowiska lub warunków pracy, które mogą mieć wpływ na handel lub inwestycje, każda ze Stron uwzględnia dostępne informacje naukowe i techniczne oraz odpowiednie normy, wytyczne lub zalecenia międzynarodowe.

2. W przypadku gdy brak jest pełnej pewności naukowej i istnieje zagrożenie poważną lub nieodwracalną szkodą dla środowiska lub bezpieczeństwa i higieny pracy, Strona może przyjąć środki służące zapobieganiu takiej szkodzie, zgodnie z zasadą ostrożności.

ARTYKUŁ 13

Przejrzystość

1. Każda ze Stron, w celu szerzenia świadomości i zapewnienia zainteresowanym osobom i zainteresowanym stronom rozsądnych możliwości przedstawienia opinii, opracowuje, wprowadza w życie i wdraża w przejrzysty sposób:

- a) środki służące ochronie środowiska lub warunków pracy, które mogą mieć wpływ na handel lub inwestycje; lub
- b) środki dotyczące handlu lub inwestycji, które mogą mieć wpływ na ochronę środowiska lub warunki pracy.

2. Każda ze Stron należycie uwzględnia uwagi i opinie społeczeństwa na temat kwestii związanych z niniejszym załącznikiem. W stosownych przypadkach Strona może informować o takich uwagach i opiniach wewnętrzne grupy doradcze ustanowione na podstawie art. 15 niniejszego załącznika oraz punkt kontaktowy drugiej Strony ustanowiony zgodnie z art. 14 ust. 5.

ARTYKUŁ 14

Komitety Specjalne ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju i punkty kontaktowe

1. Strony ustanawiają niniejszym Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju, podlegający części VI niniejszej Umowy:

- a) który spotyka się raz w roku lub bez zbędnej zwłoki na wniosek jednej ze Stron,

b) którego posiedzeniom przewodniczą wspólnie, na odpowiednim poziomie, przedstawiciele Stron; oraz

c) który podlega Radzie UPG.

2. Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju:

a) ułatwia i monitoruje wykonywanie niniejszego załącznika oraz dokonuje przeglądu jego wykonania;

b) wykonuje zadania, o których mowa w art. 18 niniejszego załącznika;

c) wnosi wkład w prace Komitetu Urzędników Wysokiego Szczebla w kwestiach objętych niniejszym załącznikiem, w tym w odniesieniu do tematów do dyskusji z Komitetem Konsultacyjnym, o którym mowa w art. 108 niniejszej Umowy;

d) rozpatruje wszelkie inne uzgodnione przez Strony kwestie związane z niniejszym załącznikiem.

3. Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju może przyjąć swój własny regulamin wewnętrzny, a jeśli tego nie uczyni, stosuje się odpowiednio regulamin wewnętrzny Komitetu Urzędników Wysokiego Szczebla.

4. Po każdym posiedzeniu Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju publikuje sprawozdanie.

5. Po wejściu w życie niniejszej Umowy każda ze Stron wyznacza punkt kontaktowy w ramach swojej administracji w celu ułatwienia komunikacji i koordynacji między Stronami we wszelkich kwestiach związanych z niniejszym załącznikiem. Każda ze Stron przekazuje drugiej Stronie dane kontaktowe swojego punktu kontaktowego. Strony bezzwłocznie powiadamiają się wzajemnie o wszelkich zmianach tych danych kontaktowych.

ARTYKUŁ 15

Wewnętrzne grupy doradcze

1. Każda ze Stron tworzy nową lub wyznacza istniejącą wewnętrzną grupę doradczą w ciągu roku od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy. Wewnętrzna grupa doradcza doradza danej Stronie w kwestiach wchodzących w zakres niniejszej Umowy. Grupa taka stanowi zrównoważony zbiór przedstawicieli niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, organizacji przedsiębiorców i pracodawców, a także związków zawodowych, zajmujących się kwestiami gospodarczymi, zrównoważonego rozwoju, społecznymi, praw człowieka, ochrony środowiska i innymi kwestiami. Posiedzenia wewnętrznej grupy doradczej można zwoływać w różnych składach w celu prowadzenia dyskusji dotyczących wykonania różnych części i postanowień niniejszej Umowy.
2. Każda ze Stron organizuje posiedzenie ze swoją wewnętrzną grupą doradczą co najmniej raz w roku. Każda ze Stron uwzględnia opinie lub zalecenia przedstawione przez jej wewnętrzną grupę doradczą dotyczące wykonania niniejszej Umowy.
3. W celu zwiększania świadomości społecznej na temat wewnętrznych grup doradczych każda ze Stron publikuje wykaz organizacji uczestniczących w jej wewnętrznej grupie doradczej, a także informacje dotyczące punktu kontaktowego dla tej grupy.
4. Strony wspierają interakcje między swoimi odpowiednimi wewnętrznymi grupami doradczymi, w tym ich udział w Komitecie Konsultacyjnym UPG ustanowionym na podstawie art. 108 niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 16

Unikanie i rozstrzyganie sporów

1. Strony dokładają wszelkich starań, aby w drodze dialogu, konsultacji, wymiany informacji i współpracy rozwiązać wszelkie spory dotyczące stosowania niniejszego załącznika.
2. W przypadku braku porozumienia między Stronami co do stosowania niniejszego załącznika Strony korzystają wyłącznie z procedur rozstrzygania sporów ustanowionych na podstawie art. 17 i 18 niniejszego załącznika.

ARTYKUŁ 17

Konsultacje i mediacja

1. O ile w niniejszym artykule nie przewidziano inaczej, zastosowanie mają art. 110 i 111 niniejszej Umowy.
2. Konsultacje przeprowadza się w ciągu dwudziestu (20) dni od daty otrzymania wniosku przez Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, i uznaje się je za zakończone w ciągu dziewięćdziesięciu (90) dni od tej daty, chyba że Strony postanowią kontynuować konsultacje.

3. Jeżeli konsultacje dotyczą postanowień odnoszących się do wielostronnych porozumień lub instrumentów, o których mowa w niniejszym załączniku, Strony uwzględniają informacje przekazane przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP) lub odpowiednie organizacje lub organy ustanowione na mocy wielostronnych umów środowiskowych w celu promowania spójności między pracami Stron i pracami takich organizacji lub organów. W stosownych przypadkach Strony zwracają się o poradę do takich organizacji lub organów, lub do jakichkolwiek innych ekspertów lub organów, które uznają za stosowne. Każda ze Stron może w stosownych przypadkach zasięgać opinii wewnętrznych grup doradczych ustanowionych na podstawie art. 15 niniejszego załącznika lub porad innych ekspertów.
4. Wszelkie rozwiązania wypracowane przez Strony podaje się do wiadomości publicznej.

ARTYKUŁ 18

Rozstrzyganie sporów

1. O ile niniejszy artykuł nie stanowi inaczej, zastosowanie mają art. 112–115, art. 116 ust. 1, 3, 4 i 5, art. 119–124, art. 125 ust. 2 i 3 oraz art. 126 i 127 niniejszej Umowy.
2. Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju ustanowiony na podstawie art. 14 niniejszego załącznika sporządza, nie później niż sześć (6) miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy, listę co najmniej piętnastu (15) osób, które chcą i są w stanie pełnić rolę arbitrów. Lista składa się z trzech części: po jednej części listy dla każdej ze Stron, zawierającej osoby mogące pełnić funkcję arbitra; oraz jednej części listy zawierającej osoby niebędące obywatelami którejkolwiek ze Stron, mające pełnić rolę przewodniczącego organu arbitrażowego. Każda z części listy obejmuje co najmniej pięć (5) nazwisk. Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju gwarantuje, że na liście znajduje się zawsze taka liczba osób zgodnie z regulaminem wewnętrznym.

3. Arbitrzy muszą posiadać specjalistyczną wiedzę lub doświadczenie w dziedzinie prawa pracy lub prawa ochrony środowiska, kwestii objętych niniejszym załącznikiem lub rozstrzygania sporów wynikających z umów międzynarodowych. Muszą być niezależni, działać w imieniu własnym oraz nie mogą przyjmować poleceń od jakiegokolwiek rządu czy organizacji ani nie mogą być powiązani z rządem którejkolwiek ze Stron, a ich postępowanie musi być zgodne z kodeksem postępowania znajdującym się w załączniku do regulaminu wewnętrznego, który Rada UPG przyjmuje w ciągu sześciu (6) miesięcy po wejściu w życie niniejszej Umowy na podstawie art. 125 ust. 4.

4. Jeżeli skład organu arbitrażowego został ustalony zgodnie z procedurą określoną w art. 113 niniejszej Umowy, arbitrów wybiera się spośród odpowiednich osób wymienionych w częściach listy, o których mowa w ust. 2.

5. W odniesieniu do kwestii związanych z przestrzeganiem wielostronnych porozumień i instrumentów, o których mowa w niniejszym załączniku, informacje lub opinie ekspertów, o które organ arbitrażowy zwraca się na podstawie art. 121, powinny obejmować informacje i porady pochodzące z MOP lub odpowiednich organów lub organizacji ustanowionych na podstawie wielostronnych umów środowiskowych.

6. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, informuje swoją wewnętrzną grupę doradcą ustanowioną na podstawie art. 15 niniejszego załącznika, nie później niż 21 dni po wydaniu orzeczenia organu arbitrażowego, o środkach w zakresie zgodności, które przedsięwzięła lub zamierza przedsięwziąć na podstawie art. 115 ust. 4 niniejszej Umowy.

7. Komitet Specjalny ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju monitoruje wdrażanie środków zapewniania zgodności. Wewnętrzne grupy doradcze mogą przedstawiać Komitetowi Specjalnemu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju uwagi w tym zakresie.